

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, старшого наукового співробітника
Брисковської Оксани Миколаївни на дисертацію
Мартишко Микити Володимировича
«Кримінально-правова характеристика умисного знищення або
пошкодження майна», представлену на здобуття ступеня доктора
філософії за спеціальністю 081 Право

Актуальність теми дослідження. Актуальність кваліфікаційної наукової праці «Кримінально-правова характеристика умисного знищення або пошкодження майна» на сучасному етапі розвитку суспільства та правової системи України є беззаперечно високою та зумовлена низкою взаємопов'язаних факторів. Насамперед, це пов'язано з правильною кваліфікацією кримінальних правопорушень, що є важливою запорукою забезпечення принципу невідворотності покарання, доведення винуватості особи в суді та призначення справедливого покарання. Одним із завдань правової держави є забезпечення рівного захисту усіх форм власності від протиправних посягань, визначення ефективних механізмів охорони прав власників, у тому числі шляхом застосування заходів кримінально-правового впливу. Зокрема цим обумовлюється актуальність дослідження проблематики кримінально-правової характеристики умисного знищення чи пошкодження майна, передбаченого ст. 194 КК України, яка забезпечує кримінально-правову охорону власності. Крім цього, відсутність формальної визначеності у відсильній диспозиції в ч. 2 ст. 194 КК України вимагає формування правильного тлумачення цих положень та внесення відповідних законодавчих змін до чинної редакції.

Характеристика основних положень роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які містять сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У трьох основних частинах дисертаційної роботи комплексно досліджено кримінально-правову характеристику умисного знищення або пошкодження майна. У дисертації розв'язується наукове завдання, яке полягає в розробленні теоретичних положень кримінально-правової характеристики

умисного знищення чи пошкодження чужого майна, а також формування пропозицій з удосконалення закону про кримінальну відповідальність для підвищення ефективності застосування кримінально-правових норм.

Логічно структурований текст дає змогу констатувати належну кореляцію змісту тексту з узагальненням наукових здобутків у висновках та демонструє ґрунтовне розуміння автором проблематики предмету дослідження. Архітектоніка будови тексту дисертаційної роботи Мартишко Микити Володимировича здебільшого перебуває у релевантному зв'язку з метою роботи, поставленими завданнями та отриманими висновками.

Анотація дисертації ідентична її основному змісту та повною мірою відображає основні положення дослідження. Оформлення дослідження відповідає встановленим вимогам. Робота виконана грамотною українською мовою.

Ступінь обґрунтованості й достовірність основних наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до положень Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на 2021–2023 роки (розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 червня 2021 року № 756 р.); Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 року № 454); Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки (рішення Вченої ради від 21 грудня 2020 року, протокол № 23). Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ 25 жовтня 2022 року (протокол №14) та включено до Переліку тем дисертаційних досліджень Національної академії правових наук України, затверджених 2022 року, № 927.

Мета дисертаційної роботи визначена як розроблення теоретичних положень кримінально-правової характеристики умисного знищення чи пошкодження чужого майна, а також формування пропозицій з удосконалення

закону про кримінальну відповідальність для підвищення ефективності застосування кримінально-правових норм. Для реалізації поставленої мети автор визначив перелік завдань, які було успішно розв'язано під час виконання дослідження.

Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань під час аналізу предмета дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціально-наукові методи: діалектичний, історико-правовий, системно-структурний, порівняльно-правовий, догматичний моделювання, статистичний.

Дисертація є комплексним дослідженням кримінально-правової характеристики умисного знищення або пошкодження майна. У роботі автор висвітлив теоретико-методологічні, історичні аспекти, аналіз зарубіжного законодавства, особливості кваліфікації умисного знищення або пошкодження чужого майна, передбаченого ст. 194 Кримінального кодексу України, відмінність цього злочину від суміжних складів.

Зокрема, варто погодитись із думкою авторки, щодо виключення, з КК України, статті 347, 347¹, 352, 378, 399 КК України, а ч. 2 ст. 194 КК України доповнити спеціальним потерпілим – особою, яка виконує службові повноваження чи професійні обов'язки з метою усунення зайвої диференціації кримінально-правових норм, яка призводить до порушення положення Конституції України, яке передбачає, що ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення. На мою думку таке об'єднання статей в одну статтю робить Кримінальний кодекс зручнішим та ефективнішим.

Заслуговує на схвалення і підтримку думка про те, щоб доповнити назву ст. 194 КК України та положення усіх частин цієї норми ознакою протиправності умисного знищення або пошкодження чужого майна;

Окремої уваги вартують пропозиції, про те, щоб формулювання «в особливо великих розмірах» із ч. 2 ст. 194 КК України перенести до ч. 3 ст. 194 КК України, а словосполучення «що спричинило загибель людей чи інші тяжкі

наслідки» перенести до ч. 4, ст. 194 КК України і викласти диспозиції цих частин в наступній редакції:

«2. Умисне протиправне знищення або пошкодження чужого майна вчинене шляхом підпалу, вибуху чи іншим загальнонебезпечним способом щодо особи у зв'язку з виконанням нею службових повноважень чи професійних функцій, -

3. Умисне протиправне знищення або пошкодження чужого майна в особливо великих розмірах, -

4. Умисне протиправне знищення або пошкодження чужого майна, що спричинило загибель людей чи інші тяжкі наслідки, - ».

Імпонує пропозиція дисертанта, щодо внесення зміни до ст. 22 КК України, які встановлюють знижений вік кримінальної відповідальності з 14 років за дії, передбачені в запропонованій редакції в ч. 2, 3, 4 ст. 194 КК України.

Повнота викладених наукових результатів в опублікованих працях здобувача. Основні положення та результати дисертації викладено у трьох наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях України, та п'яти тезах доповідей, підготовлених для науково-практичних заходів.

Перелік наукових праць здобувача й аналіз їх змісту засвідчують, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження достатньо повно викладено у вітчизняних наукових фахових виданнях, пройшли апробацію на різних науково-практичних заходах.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. Дотримання принципів академічної доброчесності оцінювалося, з огляду на суть таких принципів та підходів до розуміння основних різновидів академічного плагіату, викладених в Листі Міністерства освіти і науки України від 23.10.2018 № 1/9-650 «Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти». Зокрема, Микита Володимирович Мартишко в роботі не допускає: дослівного запозичення текстових фрагментів без оформлення їх як цитат з посиланням

на джерело; використання інформації у виді фактів, ідей, тощо з джерела без посилання на це джерело; перефразування тексту джерела у формі, що є близькою до оригінального тексту, або наведення узагальнення ідей, інтерпретацій чи висновків з певного джерела без посилання на це джерело.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертаційній роботі положення можуть бути використані у:

освітньому процесі – під час викладання та вивчення навчальних дисциплін «Кримінальне право», «Кримінально-правова кваліфікація», підготовки навчально-методичних матеріалів (акт № 214-ОП Національної академії внутрішніх справ від 26 грудня 2024 року);

науково-дослідній діяльності – у подальших дослідженнях кримінально-правової характеристики та кримінальної відповідальності за умисне знищення або пошкодження чужого майна під час підготовки монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, узагальнення аналітичних матеріалів, обґрунтування пропозицій до чинних проєктів нормативно-правових актів (акт № 215-НД Національної академії внутрішніх справ від 26 грудня 2024 року).

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту роботи. Незважаючи на загальне позитивне враження від роботи дисертанта, необхідно звернути увагу на окремі дискусійні положення, які мають бути уточнені:

1. В анотації роботи зазначено, що дисертація є однією з перших в Україні монографічних праць, яку присвячено прикладному дослідженню кримінально-правової характеристики умисного знищення або пошкодження майна. На мою думку таке твердження є не зовсім коректним і доцільно буде його переформулювати. Тим більше, що у Р.1 на стор.27 дисертант дає перелік наукових праць у яких уже здійснено кримінально-правову характеристику знищення та пошкодження майна за КК України.

2. В анотації дисертації мають бути стисло представлені основні результати дослідження із зазначенням наукової новизни та наявності практичного значення. Тобто матеріали доцільно подавати як напрацьовані результати «встановлено», «аргументовано», «запропоновано», а не просто наводити родові, основні безпосередні, додаткові, факультативні та ін. об'єкти даного злочину.

3. В тексті роботи зустрічаються пропущені розділові знаки, найпоширеніші у конструкції «злочини передбачені КК України,» пропущена кома у кінці.

4. Як рекомендація, для актуалізації та підсилення аргументації обраної теми вступ доцільно підкріпити статистикою.

5. У роботі не в повному обсязі представлена емпірична база.

Проте наведені зауваження та пропозиції, здебільшого, носять дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації Микити Мартишко.

Загальний висновок. Представлена дисертаційна робота Мартишко Микити Володимировича «Кримінально-правова характеристика умисного знищення або пошкодження майна» є завершеною роботою, сформульовані у ній наукові результати містять елементи наукової новизни, які мають теоретичне і практичне значення для наук кримінального права та кримінології.

Дисертаційне дослідження відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (у редакції постанови КМУ від 19 травня 2023 року № 502), наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня 2019 року № 759), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої

